

ZAKON O TRAGANJU I SPASAVANJU NA MORU, de lege ferenda

Miloje Todorić,
načelnik Službe za
pravne poslove pomorskog i rečnog
saobraćaja u Saveznom komitetu
za saobraćaj i veze

UDK 347.799.2
stručni rad

Materija traganja i spasavanja na moru, u delu koji se odnosi na javnopravni, odnosno upravno-pravni aspekt spasavanja lica i stvari u obalnom moru SFRJ nije dovoljno uređena kako saveznim, tako i republičkim propisima. Činjenično stanje (u skladu sa načelom »ex facto oritur ius«), odnosno pravno stanje (u skladu sa obavezom »subscriptio conventiois«) nalaže donošenje saveznog propisa (zakona) o traganju i spasavanju na moru.

Savezni zakon koji treba doneti mora da sadrži odredbe kojima se sa upravnog, odnosno organizacionog aspekta uređuju osnovi službe traganja i spasavanja u obalnom moru SFRJ, te autor navodi sadržaj — prednacrt budućeg zakona. Iako je većina predloženih odredbi zakona upravne prirode, stanje stvari zahteva da se urede i neki imovinsko-pravni odnosi koji mogu nastati kod spasavanja stvari, posebno u slučajevima »obaveznog spasavanja«.

I

Ustavni osnov i nadležnost za donošenje Zakona o traganju i spasavanju u obalnom moru SFRJ su nesporni (član 281. stav 1. tačka 11. i član 285. tačka 3. Ustav SFRJ).

Ocenu stanja u oblasti koja treba da se zakonom uredi i ciljevi koji se žele postići trebalo bi obrazložiti sledećim činjenicama: da Jadransko more spada u kategoriju mora koja imaju razvijen pomorski saobraćaj sa relativno većim brojem pomorskih udesa (brodoloma, nasukanja, sudara, udara, požara, eksplozija, lomova i deformacija); da u Jadransko more godišnje uplovljava oko 20.000 brodova (od tog broja 2.000 tankera); da u plovidbi učestvuje oko 100.000 plovnih objekata za sport i razonodu (od tog broja oko 40.000 stranih jahti i čamaca); da je gustina prometa brodova najveća na po-

dručju Otrantskih Vrata, ostrva Lastova i Visa, te na području Severnog Jadrana; da su formirani odgovarajući plovni putevi, kako na širem području Jadranskog mora, tako i na području obalne plovidbe; da je plovidba na propisanim, preporučenim ili uobičajenim plovnim putevima pod kontrolom organa bezbednosti ali samo u određenom stepenu; da se plovidba plovila u tzv. nautičkom turizmu obavlja u većini slučajeva izvan uobičajenih plovnih puteva (plovidba jahti, čamaca, jedrilica i sl.) te da ta plovidba nije u dovoljnoj meri pod kontrolom pa su intervencije u udesima ograničene, tj. neblagovremene ili neorganizovane; da analize pomorskih udesa ukazuju da su mnogi prilazi lukama, odnosno kanalima opasni za plovidbu; da su nedovoljne uobičajene mere bezbednosti i da je nužno uvođenje dodatnih mera u cilju otklanjanja opasnosti po ljudske živote i materijalna dobra; da poseban problem predstavlja plovidba, boravak lica na moru (turisti i sl.), koja nemaju dovoljno plovidbeno iskustvo u svim plovidbenim situacijama, tako da je potencirana opasnost po njihove živote, odnosno plovila.

Opšta ocena stanja je sledeća:

a) Jadransko more je opasnije nego što se to obično priznaje, odnosno izražava u praksi i regulativi traganja i spasavanja ljudskih života i imovine na moru¹;

b) U dosadašnjim akcijama traganja i spasavanja na Jadranskom moru (u delu obalnog mora SFRJ) iskazani su u znatnom broju slučajeva elementi improvizacije, jer nije postojala pouzdana, programirana i uvežbana koordinacija rada svih učesnika u traganju i spasavanju ljudskih života i imovine na moru²;

c) Ne postoji organizacija zadužena za stalni, vremenski kontinuirani i prostorno potpuni nadzor pojava na moru, osim obalnih radio stanica (Služba bdenja), odnosno organa za kontrolu prelaženja državne granice, vojnih organa i sl. U obalnom moru SFRJ ne postoji sistem sakupljanja i obrade informacija o kretanju brodova (javljanje pozicije, pravca kretanja i brzine u određenim vremenskim intervalima) koji je prethodni uslov za uspešno obavljanje traganja i spasavanja ugroženih lica i materijalnih dobara. Sistem vizuelnog posmatranja pojava na moru, sistem kontrole i praćenja saobraćaja, sistem radio veza (Služba bdenja na frekvencijama za bezbednost i opasnost, uzbunjivanje, identifikaciju, pozicioniranje, lociranje i sl.) nije dovoljno organizaciono povezan pa između učesnika u traganju i spasavanju na moru ne postoji neophodna koordinacija preduzetih mera i postupaka³;

d) Organi bezbednosti plovidbe (lučke kapetanije), čiji je osnovni zadatak organizovanje i izvršenje traganja i spasavanja na moru nisu dovoljno materijalno opremljeni, njihova efikasnost je znatno umanjena, jer nisu ovlašće-

¹ Savjetovanje o međunarodnom aspektu plovidbenih putova na Jadranu (Split, 1985. godine).

² Izveštaji lučkih kapetanija o stanju bezbednosti plovidbe u obalnom moru primorskih republika.

³ Izveštaj Ustanove za održavanje pomorskih plovnih puteva, Split.

ni da u akciju traganja i spasavanja obavezno uključuju i ostale organe i organizacije⁴;

e) SFRJ je u obavezi, na osnovu određenih međunarodnih instrumenata, koji sadrže načela i okvirna pravila funkcionisanja i organizacije spasavanja na moru, da u skladu sa stepenom opasnosti svog obalnog mora i u skladu sa svojim materijalnim mogućnostima uspostavi odgovarajući sistem traganja i spasavanja ugroženih lica i materijalnih dobara na moru. Doneti nacionalni propisi ovim zahtevima nisu u celini udovoljili. Efikasno i organizovano traganje i spasavanje na moru ne može se sprovesti izolirano na određenom području, već je potrebno da deluje kao jedinstveni sistem na širim područjima mora (međurepubličkom, nacionalnom području) pa i da deluje kao međunarodni sistem. Ovo je potvrđeno konvencijom o traganju i spasavanju na moru (Hamburg 1979. godine) u kojoj su data organizacijska i tehnička pravila koja treba da budu osnova organizacije postupaka kod traganja i spasavanja na moru na nacionalnom planu i u međunarodnoj saradnji u ovoj oblasti;

f) SFRJ nije ratifikovala konvenciju SAR — 1979, ali je u skladu sa obavezama koje je preuzela prema Međunarodnoj pomorskoj organizaciji (IMO), savezni organ uprave za saobraćaj i veze dostavio podatke o sadašnjoj organizaciji, odnosno načinu traganja i spasavanja ugroženih lica i stvari u obalnom moru SFRJ⁵;

g) Saveznim i republičkim propisima nije uređen organizaciono-metodološki aspekt traganja za ugroženim licima i stvarima u obalnom moru SFRJ, odnosno obalnom moru primorskih republika. Takođe, nije u potpunosti uređen imovinsko-pravni aspekt spasavanja (npr. raspodela, odnosno naknada troškova javnopravnog spasavanja i sl.).

II

Osnovna načela na kojima treba da budu uređeni odnosi u oblasti za koju se zakon donosi jesu:

1) traganje i spasavanje ugroženih lica i materijalnih dobara na moru su delovi mera bezbednosti plovidbe i društvene samozaštite⁶;

2) traganje i spasavanje ugroženih lica i materijalnih dobara na moru sprovodi se na jedinstvenim osnovama⁷;

⁴ Informacije o sigurnosti pomorske plovidbe — Republički komitet za pomorstvo, saobraćaj i veze SR Hrvatske.

⁵ Navedeni podaci su objavljeni u publikaciji IMO - SAR 3, Circ. 1. (21. februara 1985. godine.

⁶ Kao delovi mera bezbednosti plovidbe i društvene samozaštite, traganje i spasavanje treba da obezbedi da »obalno more SFRJ bude i sigurno more za plovidbu u mjeri i razini sigurnosti kao što je na morima u kojima su strani nautički turisti navikli da plove; da bude jedinstveno sigurno more, a to znači podjednaki stupanj sigurnosti plovidbe na čitavom Jadranu« — Dr S. Lakoš »Pomorska meteorološka služba Jugoslavije«, »Pomorski zbornik«, br. 22/84, Rijeka.

⁷ Poznata su načela o organizaciji Službe traganja i spasavanja: jedinstvenost, jednostavnost (elastičnost), ekonomičnost, univerzalnost (mogućnost usklađenog rada sa stranim službama za traganje i spasavanje), u određenim područjima mo-

3) traganje i spasavanje ugroženih lica je obavezno, tj. u skladu sa društvenom osnovom obaveze o pružanju pomoći (član 153. Ustava SFRJ, društvena solidarnost: »dužnosti svakog prema svima i svih prema svakom«);

4) traganje i spasavanje ugroženih materijalnih dobara jugoslovenskog vlasništva je obavezno, pod uslovom da se time ne ugrožava bezbednost lica i sredstava koja učestvuju u traganju i spasavanju (tj. u skladu sa članom 196. ustava SFRJ: »Dužnost je svakoga da drugome pruži pomoć u opasnosti i da solidarno s drugima učestvuje u otklanjanju opšte opasnosti«);

5) traganje i spasavanje ugroženih materijalnih dobara stranog vlasništva je obavezno, ako se time otklanja opasnost za bezbednost plovidbe i opasnost za ljudsku, odnosno morsku okolinu⁴;

6) traganje i spasavanje obavljaju organi bezbednosti plovidbe na svom području, a u akciju traganja i spasavanja dužna su se uključiti sva pravna i fizička lica koja obavljaju delatnosti na moru ili u vezi sa korišćenjem mora i raspoložu plovnim objektima i drugim sredstvima podobnim za akcije spasavanja;

7) traganje i spasavanje na područjima više organa bezbednosti plovidbe (lučkih kapetanija) vrši se preko centra za koordinaciju, odnosno pomoćnih centara za koordinaciju traganja i spasavanja;

8) troškove nastale prilikom traganja i spasavanja ugroženih lica snosi društveno-politička zajednica na čijoj teritoriji se udes dogodio, odnosno više društveno-političkih zajednica na čijim teritorijama je obavljeno koordinirano traganje i spasavanje, a razlika između troškova traganja i spasavanja materijalnih dobara i vrednosti spasenih dobara — nadoknađuje se iz sredstava budžeta federacije;

9) osmatranje i javljanje o zapaženim pojavama i događajima na moru je deo sigurnosti plovidbe i društvene samozaštite, te predstavlja dužnost, obavezu svih pravnih i fizičkih lica koja obavljaju delatnost na moru ili u vezi sa korišćenjem mora⁵;

Na osnovu navedenih načela sledio bi sledeći

ra i specijalizovanost (npr. spasavanje tankera), itd. Sintagma »jednostavnost osnova« upotrebljava se u smislu utvrđivanja organizacijskih i tehničkih normi, pravila, standarda prema kojima se ostvaruje i funkcioniše sistem.

⁴ Za organizovanje spasavanja imovine ne postoji međunarodna obaveza, pa se to vrši na osnovu internih propisa odnosno države ili samoinicijativno (uz propisani izuzetak — slučaj sudara brodova). Smatra se da je Jadransko more izrazito osjetljivo na svaku vrstu zagađivanja, s obzirom da je zatvoreno more sa slabom i usporenim razmenom vode, što nalaže intervenciju bez obzira na vlasništvo (npr. udes stranog tankera). »Po prvi put u istoriji čovečanstva, brod sa teretom u nevolji postaje veća opasnost za ljude na obali, nego za ljude na brodu« — Dr. Z. Radović, »Osiguranje odgovornosti spasavanja pomorskog broda«, Beograd, 1980. godine.

⁵ U širem smislu, ovde se radi o društvenoj kontroli mora i prostora obalnog mora. Korišćenje mora, u osnovi, svodi se na plovidbu, ribolov, eksploataciju vode, soli, rude, nafte, marikulture, te upotrebu za zdravstvene, sportske i druge slične aktivnosti.

**Nacrt
Zakona o traganju i spasavanju na moru**

Član 1.

Ovim zakonom se uređuje traganje i spasavanje ugroženih lica i stvari u obalnom moru Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, kao mere bezbednosti plovidbe i društvene samozaštite.

Član 2.

Traganje i spasavanje ugroženih lica i stvari na moru provodi se na jedinstvenim osnovama utvrđenim ovim zakonom i drugim propisima.

Član 3.

Traganje i spasavanje obuhvata sve vidove pružanja pomoći i spasavanja ugroženih lica i stvari na moru.

Traganje predstavljaju radnje na ustanovljenju mesta, prirode i obima udesa na moru, kao i hidrometeoroloških uslova radi pružanja pomoći, prvenstveno radi zaštite i spasavanja ugroženih lica.

Spasavanje predstavljaju mere i akcije pružanja pomoći, odnosno otklanjanja opasnosti u slučaju udesa na moru.

Član 4.

Traganje i spasavanje ugroženih lica na moru je obavezno bez obzira na državljanstvo i svojstvo tih lica, kao i na okolnosti u kojima se ta lica nalaze.

Član 5.

Traganje i spasavanje ugroženih stvari u društvenom vlasništvu, vlasništvu građanskih pravnih lica ili vlasništvu građana Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije je obavezno, pod uslovom da se time ne ugrožava bezbednost lica, bezbednost broda, čamca ili drugog plovnog objekta (u daljem tekstu: brod) ili drugih sredstava koja obavljaju traganje, odnosno spasavanje.

Član 6.

Traganje i spasavanje ugroženih stvari u stranom vlasništvu je obavezno ako se time sprečava ili otklanja šteta koja može nastati čovekovo ili pomorskoj okolini ili drugim materijalnim dobrima ili se time otklanjaju opasnosti za bezbednost plovidbe.

Član 7.

Traganje i spasavanje ugroženih lica i stvari na moru obavljaju organi uprave u republici nadležni za poslove bezbednosti plovidbe na moru.

Član 8.

U traganje i spasavanje ugroženih lica i stvari na moru dužni su se, po nalogu organa uprave u republici nadležnog za poslove bezbednosti plovidbe na moru, uključiti:

a) preduzeća i druge organizacije koje obavljaju delatnost na moru ili u vezi sa korišćenjem mora i koje raspolažu brodovima i drugim sredstvima pogodnim za obavljanje traganja i spasavanja.

b) organi vojne službe osmatranja i javljanja, organi za kontrolu prelaznja državne granice, organi carinske službe, organi kontrole letenja, organizacije civilnog vazdušnog saobraćaja, organizacije hidrometeorološke službe, organizacija za održavanje pomorskih plovnih puteva,

c) građani — vlasnici plovnih objekata koji su osposobljeni za traganje i spasavanje na moru,

d) ostali organi i organizacije pogodni za izvršavanje određenih zadataka u traganju i spasavanju na moru.

Član 9.

Traganje i spasavanje ugroženih lica i stvari na moru obavlja se po nalogu organa uprave nadležnog za poslove bezbednosti plovidbe koji operativno rukovodi traganjem i spasavanjem.

Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana, traganje i spasavanje ugroženih lica i stvari na moru obavlja se bez naloga kada to hitnost i druge okolnosti udesa zahtevaju.

Član 10.

Traganje i spasavanje ugroženih lica i stvari na moru obavlja organ uprave na svom području.

Traganje i spasavanje ugroženih lica i stvari na moru na područjima više organa uprave vrši se preko Centra za koordinaciju traganja i spasavanja na moru (u daljem tekstu: Centar za koordinaciju spasavanja).

Centar za koordinaciju spasavanja može imati pomoćni centar za spasavanje radi upotpunjavanja svoje delatnosti.

Osnivanje Centra za koordinaciju spasavanja i pomoćnih centara za koordinaciju uređuje se republičkim propisima.

Član 11.

Centar za koordinaciju spasavanja i pomoćni centar za spasavanje moraju raspolagati odgovarajućim sredstvima za prijem saopštenja o nezgodi preko obalne radiostanice, organa unutrašnjih poslova, organa kontrole letenja ili na drugi način.

Centar, odnosno pomoćni centar iz stava 1. ovog člana mora raspolagati odgovarajućim sredstvima za vezu sa organom koji operativno rukovodi traganjem i spasavanjem kao i sa Centrima za koordinaciju spasavanja i pomoćnim centrima za spasavanje susednih područja.

Centar, odnosno pomoćni centar iz stava 1. ovog člana dužan je saradivati sa drugim Centrom, odnosno pomoćnim centrom i na njegovo traženje pružiti im potrebnu pomoć.

Član 12.

Centar za koordinaciju spasavanja i pomoćni centar za spasavanje moraju raspolagati sa jedinicama za spasavanje osposobljenim za traganje i spasavanje ugroženih lica i stvari na moru, koje moraju obuhvatiti celo područje na kojem se obavlja traganje i spasavanje.

Jedinice za spasavanje formiraju se od kadrova, brodova i drugih sredstava organa, organizacija i građana iz člana 8. ovog Zakona.

Jedinice za spasavanje moraju biti snabdevene sredstvima i opremom u skladu sa svojim zadacima i raspolagati sredstvima za brzu i pouzdanu vezu sa drugim jedinicama.

Jedinice za spasavanje moraju biti u stalnoj pripravnosti u skladu sa svojim zadacima, te o stanju svoje pripravnosti obavještavati odgovarajući Centar za koordinaciju spasavanja, odnosno pomoćni centar za spasavanje.

Član 13.

U upotrebi jedinica za spasavanje (izbor jedinica za spasavanje, način održavanja veza, način obavještanja i sl.) odlučuje organ uprave nadležan za poslove bezbednosti plovidbe koji operativno rukovodi traganjem i spasavanjem, odnosno Centar za koordinaciju spasavanja.

Član 14.

Centar za koordinaciju spasavanja i pomoćni centar za spasavanje moraju imati detaljne planove i uputstva za vođenje operacija traganja i spasavanja, a naročito:

- a) način na koji se sprovodi traganje i spasavanje,
- b) način upotrebe veza i sistema veza,
- c) način uzbuđivanja brodova na moru i aviona u vazduhu,
- d) način dobijanja i obrade podataka koji se odnose na operaciju traganja i spasavanja,
- e) način navođenja brodova za spasavanje na mesto nezgode,
- f) način pružanja pomoći ugroženim avionima na vodi,
- g) mere koje treba da se preduzimaju zajednički sa drugim Centrima za koordinaciju spasavanja, odnosno pomoćnim centrima za spasavanje,
- h) dužnosti i ovlašćenja lica određenih za traganje i spasavanje na moru.

Član 15.

Troškove nastale u vezi sa traganjem i spasavanjem ugroženih lica na moru snosi društveno-politička zajednica na čijem području se dogodila nezgoda.

Član 16.

Troškovi nastali u vezi sa traganjem i spasavanjem ugroženih stvari na moru nadoknađuju se iz vrednosti spasenih stvari.

Ako troškovi traganja i spasavanja ugroženih stvari na moru iznose više od njihove vrednosti, razlika se nadoknađuje iz budžeta federacije.

Član 17.

U okviru mera bezbednosti plovidbe i društvene samozaštite na moru obavlja se osmatranje i javljanje o zapaženim pojavama i događajima.

Način osmatranja i javljanja o zapaženim pojavama i događajima uređuje se republičkim propisima.

Član 18.

Savezni organ uprave nadležan za poslove saobraćaja i veza donosi propise:

- a) o načinu traganja i spasavanja u graničnim područjima obalnog mora Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije;
- b) o načinu traganja i spasavanja na području Jadranskog mora izvan granica obalnog mora Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije;
- c) o načinu saradnje domaćih i stranih centara za traganje i spašavanje.

Član 19.

Kaznene odredbe (Privredni prestupi — Zakon o privrednim prestupima); Pomorski prekršaji — Zakon o prekršajima kojima se povređuju savezni propisi).

Član 20.

Završne odredbe

III

Predložena rešenja u Zakonu osiguravaju sprovođenje aktivnosti traganja i spasavanja ljudskih života i materijalnih dobara na moru bez uspostavljanja posebne organizacije. Naime, predlogom zakona se samo pravno utvrđuju, odnosno organizaciono povezuju prava i dužnosti svih učesnika u traganju i spasavanju. Ovo se ocenjuje kao racionalno i jedino prihvatljivo rešenje u skladu sa našim društveno-političkim uređenjem i materijalnim mogućnostima društvene zajednice.

Osnovni nosilac poslova traganja i spasavanja je organ u republici nadležan za poslove bezbednosti plovidbe — lučka kapetanija — koja operativno rukovodi (započinje, vrši i završava) akcijom traganja i spasavanja, a po njenom nalogu se u akciju uključuju i ostali učesnici u traganju i spasavanju.

Važnije karakteristike i ciljevi predloženih rešenja su:

1) traganje i spasavanje obuhvata sve vidove pomoći i spasavanja ugroženih lica i materijalnih dobara na moru; 2) precizno je utvrđeno značenje pojmova traganja i spasavanja; 3) operativno rukovođenje traganjem i spasavanjem je u nadležnosti organa uprave nadležnog za poslove bezbednosti plovidbe na moru — lučke kapetanije¹⁰; 4) učesnici u traganju i spasavanju su vojne službe osmatranja i javljanja, organi za kontrolu prelaska državne granice, carinski organi — s obzirom na njihov specifični interes za zbivanja na moru, zatim organi kontrole letenja, organi i organizacije civilnog vaz-

¹⁰ Dosadašnjim propisima SFRJ nije utvrđeno postojanje »posebne službe od opšteg i javnog interesa« za spasavanje na moru, tj. spasavanje na moru ne vodi se od strane neke organizacije koja je kao javna služba formirana da vrši spasavanje. Nasuprot ovome, postoji obaveza »da se stvore uslovi za očuvanje prirodnih i radom stvorenih vrednosti čovekove sredine, kao i da se imovini većeg opsega posvećuje posebna zaštita«.

dušnog saobraćaja, organi hidrometeorološke službe, ustanova za održavanje pomorskih plovnih puteva, te ostali učesnici; 5) centri za koordinaciju spasavanja i pomoćni centri koje formiraju društveno-političke zajednice imaju utvrđen sadržaj delatnosti i nadležnosti; 6) jedinice za spasavanje u propisanim slučajevima mogu steći status jedinica civilne zaštite (posebno ljudstvo jedinica civilne zaštite koje je po nalogu organa uprave angažovano u operaciji traganja i spasavanja, npr. građani — vlasnici plovnih objekata koji su osposobljeni za poslove traganja i spasavanja); 7) propisan je osnov za donošenje pratećih propisa iz oblasti traganja i spasavanja na moru"; 8) u slučajevima obaveznog spasavanja ugroženih materijalnih dobara na moru, troškovi takvog spasavanja nadoknađuju se iz vrednosti materijalnih spašenih dobara, a ako su troškovi veći — tada se razlika nadoknađuje iz sredstava budžeta federacije".

Potpunijim i preciznijim utvrđivanjem prava i obaveza organa uprave nadležnih za poslove bezbednosti plovidbe na moru, odnosno davanjem prava na izdavanje naloga za učestvovanje u akcijama traganja i spasavanja drugim organima, organizacijama i licima u pogledu organizovanja i vršenja traganja i spasavanja poboljšaće se bezbednost plovidbe, bezbednost lica i stvari i bezbednost morske okoline — kao sastavnih delova opšteg sistema javne bezbednosti u našem društvu.

Za sprovođenje ovog zakona potrebno je u budžetu federacije osigurati sredstva iz kojih će se namirivati razlika između troškova traganja i spasavanja i vrednosti spašenih dobara. Tačnije podatke o visini ovih sredstava nije moguće dati jer njihov iznos zavisi o broju i veličini udesa. Međutim, prema dosadašnjem praćenju broja i veličine udesa, predpostavlja se da bi bilo potrebno u ovu svrhu u budžetu federacije namenski osigurati iznos od

" Savezni propisi o traganju i spasavanju u graničnim područjima obalnog mora, izvan granica obalnog mora, o saradnji sa stranim službama za traganje i spasavanje; republike treba da donesu propise o sredstvima i opremi jedinica, o postupcima, standardima traganja i spasavanja, o sistemu izveštavanja sa brodova, o osmatranju i javljanju o pojavama u obalnom moru republike, o načinu raspodele, odnosno naknade troškova.

" Ovim je uveden izuzetak od klasičnog načela »nema uspeha — nema nagrade« i to u cilju stimulisanja napora spasavaoca naročito u slučajevima spasavanja materijalnih dobara (brodova, stvari, platformi za eksploataciju nafte i sl.), radi sprečavanja opasnosti po morskou okolinu. Napred navedeno pravilo o naknadi troškova spasavaocu, bez obzira na uspeh, u skladu je sa savremenim rešenjima međunarodnog pomorskog prava (Konvencija o spasavanju — 1989, Lloyd-formular ugovora o spasavanju — LOF 1980. godine). Uopšte, pravna osnovanost potraživanja za pružene usluge ne zavisi od postojanja ugovora jer se prava davaoca usluga zasnivaju na normama opšteg prava. Tako, u pogledu naknade troškova spasavanja, u slučajevima traganja i spasavanja na moru, kada nije zaključen ugovor o spasavanju, primenjujuće se opšti propisi, odnosno pravna pravila (na primer utvrđivanje animus-a, obično o tome da li se radi o gestijskom — »negotiorum gestio« — ili o verzijskom — »versio in rem« zahtevu; »animus gerendi« više upućuje na gestiju (i to »animus aliena negotia gerendi«) jer lice u opasnosti obično daje svoj pristanak na spasavanje, itd. Ovakou, i u drugim pravnim sistemima, npr. u Francuskoj, kod spasavanja ljudi, kada nema nagrade, bojazan od nepokrivenih šteta i troškova se otklanja primenom pravila o negotiorum gestio; u engleskom common law izgleda da je ovo sporno s obzirom na pravila o »officious intermeddler«-u, itd.

oko 5.000 dinara.¹³ Budući da Zakon obavezuje i ostale društveno-političke zajednice da snose troškove traganja i spasavanja na moru, u budžetu tih zajednica biće potrebno osigurati određena finansijska sredstva. Za pojedine učesnike u traganju i spasavanju proizaćiće određene materijalne obaveze radi izvršenja njihovih zadataka. Ocenjuje se da bi sredstva za podmirenje ovih obaveza trebalo osigurati u okviru sredstava potrebnih za njihovo redovno poslovanje, odnosno naknađivati sredstva po opštim propisima.

U skladu sa ovim zaključcima, predloženi Zakon treba da se odnosi na osiguranje sredstava za traganje i spasavanje na moru, kao i na materijalne obaveze učesnika u traganju i spasavanju. Osim toga, treba predvideti i osiguranje sredstava za podmirenje obaveza učesnika u traganju i spasavanju.

U skladu sa ovim zaključcima, predloženi Zakon treba da se odnosi na osiguranje sredstava za traganje i spasavanje na moru, kao i na materijalne obaveze učesnika u traganju i spasavanju. Osim toga, treba predvideti i osiguranje sredstava za podmirenje obaveza učesnika u traganju i spasavanju.

U skladu sa ovim zaključcima, predloženi Zakon treba da se odnosi na osiguranje sredstava za traganje i spasavanje na moru, kao i na materijalne obaveze učesnika u traganju i spasavanju. Osim toga, treba predvideti i osiguranje sredstava za podmirenje obaveza učesnika u traganju i spasavanju.

U skladu sa ovim zaključcima, predloženi Zakon treba da se odnosi na osiguranje sredstava za traganje i spasavanje na moru, kao i na materijalne obaveze učesnika u traganju i spasavanju. Osim toga, treba predvideti i osiguranje sredstava za podmirenje obaveza učesnika u traganju i spasavanju.

Summary

FEDERAL LEGISLATION ON SEARCH AND RESCUE AT SEA *de lege ferenda*

Yugoslavia has signed but not yet ratified the IMO Search and Rescue Convention — SAR 1979, which, inter alia, deals with organisation of the Public Service for search and rescue of persons and properties at sea. These matters have not been fully regulated by federal and republican legislation, particularly as relates to public rescue.

The author presents draft regulations supplementary to federal legislation on search and rescue at sea.

¹³ »Prema dosadašnjem iskustvu u nas, višak troškova spašavanja imovine nad vrijednošću spašene imovine — dosta je rijetka pojava« — Dr. P. Stanković, »Međunarodna konvencija o traganju i spasavanju na moru«, »Pomorski zbornik« br. 23/85., Rijeka.